

можна підкреслити тенденцію до поліпшення якості планування загального фонду державного бюджету. Так, у 2016 р., рівень виконання становив 99,8%, тобто відхилення фактичних показників від запланованих становило лише 0,2%. У попередньому році відхилення становило 2,4%. Що є одним із найменших показників досліджуваного періоду.

Відхилення фактичних показників виконання доходів спеціального фонду від планових, навпаки, має негативну тенденцію до зростання. У 2016 р. таке відхилення становило 25,6%. Це означає, що кожна четверта гривня із запланованих не була одержана державою. Доволі високий рівень відхилень спостерігався і в попередньому році – 23,1%. Зазначені показники свідчать про наявність гострої проблеми раціонального планування доходів спеціального фонду Державного бюджету України

Література:

1. Управління державними доходами і видатками : навч. посібник [Б. С. Малиняк, В. С. Толуб'як, В. П. Горин, В. В. Письменний] : за ред. Б. С. Малиняка. – Тернопіль: Астон. – 2015. – 154 с.

Бурак Андрій Володимирович

ст. гр. ФУПОзм-21, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Квасниця О.В.

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ТА ФУНКЦІЇ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Державний бюджет є важливим інститутом суспільства, який з'явився на стадії планування фінансово-господарських відносин країни, з початком формування зведеного кошторису доходів і видатків держави на виконання покладених на неї функцій та завдань за відповідний період можна констатувати про появу державного бюджету.

Дослідження сутності формування бюджету в системі фінансово-економічного регулювання є достатньо актуальним питанням сучасності, адже підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, що перерозподіляється через бюджетну систему залежить від розуміння сутності зазначеної економічної категорії та основних ендогенних і екзогенних факторів, що визначають її розвиток.

З початком трансформації фінансово-економічних відносин та зміни економічної доктрини країни вперше була розкрита сутність державного бюджету як економічної категорії, та обґрунтовано, що поява бюджету в якості самостійної сфери вартісного розподілу суспільного продукту була об'єктивно зумовлена потребами відтворення і потребами політичної надбудови суспільства, які вимагають централізації частини фінансових ресурсів в руках держави. Зокрема, Г. С. Закревська зазначає, що бюджет

як економічна категорія виражає систему імперативних грошових відносин, в процесі яких утворюється і використовується один фонд – бюджетний. Таким чином, в результаті організованих державою економічних відносин формується державний централізований грошовий фонд для виконання поставлених завдань та функцій перед владними інститутами [1].

А. Максюта та І. Чугунов вказують, що бюджет як суспільно-економічна категорія відображає відповідні відносини у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту щодо вироблення, розподілу, споживання послуг і регулювання соціально-економічного розвитку з метою задоволення потреб суспільства. З іншого боку, бюджет – це категорія, що синтезує у собі відносини, які виникають у процесі цілеспрямованого впливу держави на суспільне відтворення [2]. Цілком очевидно, що державний бюджет як економічна категорія ґрунтується на сукупності економічних відносин, нормах права і особливостях державного устрою, тобто має як економічний так і інституційний характер.

Задля розкриття сутності бюджету важливим є аналіз основних його функцій.

Головними функціями бюджету як основного фінансового плану держави з економічної точки зору є: перерозподіл валового внутрішнього продукту, державне регулювання й стимулювання економіки, фінансове забезпечення соціальної політики, контроль за утворенням і використанням централізованого фонду грошових ресурсів [3, с. 14].

В.М. Опарін зазначає, що в бюджеті одночасно реалізуються різні за змістом функції, пов'язані з перерозподілом валового внутрішнього продукту, зокрема забезпечення загальносуспільних потреб (державне управління, національна оборона, судова влада та правопорядок, міжнародні відносини) та здійснення економічного і соціального перерозподілу [4, с.180].

Погоджуючись із думкою Л. В. Лисяк [5] та Ю. В. Пасічника [6], можна констатувати, що контрольна функція полягає у тому, що бюджет через кількісні характеристики формування і використання фінансових ресурсів відображає економічні процеси, які відбуваються в економіці. Аналіз бюджетних показників надає змогу формувати висновки щодо своєчасності надходжень та обсягів податків від різних економічних агентів, а також про відповідність розміру сформованих бюджетних доходів обсягам потреб держави на виконання певних повноважень у сфері оборони, освіти, охорони здоров'я, соціального захисту тощо. Крім того, контрольна функція бюджету носить всеосяжний характер, поширюється на всіх учасників виробництва товарів і послуг, які офіційно зареєстровані та дозволяє робити узагальнення та висновки про стан національної економіки. З розвитком фінансових відносин зростає

значення бюджетного контролю як інструменту управління економікою. Чим більш динамічний характер процесів економічного зростання, різноманітніші і складніші економічні зв'язки, тим вагоміший кожен показник, а тому аналіз та оцінка розподільчого процесу надає змогу для визначення обґрунтованих завдань бюджетної політики та шляхів їх реалізації.

На сучасному етапі розвитку все більш важливого значення набуває регулююча функція бюджету, що безпосередньо пов'язано з тим, що через державний бюджет перерозподіляється четверта частина валового внутрішнього продукту країни, що надає змогу державним фінансовим інститутам використовувати відповідні важелі державного регулювання темпів і пропорцій соціально-економічного розвитку суспільства. Регулююча функція державного бюджету визначає потенціал впливу інструментів бюджетної політики у сфері регулювання доходної, видаткової частини бюджету, дефіциту (профіциту), міжбюджетних відносин, державного боргу на економіку та соціальну сферу.

Підсумовуючи, зазначимо, що в основу дослідження теоретичних засад формування державного бюджету покладено застосування ефективного бюджетно-податкового механізму з врахуванням циклічності економіки, інституційних засад фінансової архітекτονіки, підвищення якісного рівня середньострокового прогнозування і планування доходів, видатків і дефіциту бюджету та дієвості їх впливу на економічний розвиток країни, що сприятиме досягненню відповідних перспективних цілей розвитку суспільства.

Література:

1. Запатріна І.В. Моделі ідентифікації макроекономічних дисбалансів в Україні НАН України, Ін-т екон. та прогнозів: монографія / за ред. М.І. Скрипниченко. К., 2015. 544 с.
2. Чугунов І. Я. Теоретико-методологічні засади удосконалення програмно-цільового методу планування видатків бюджету. Фінанси України. 2004. № 9. С. 37-44.
3. Чугунов І. Я., Макогон В. Д. Теоретико-методологічні засади перспективного прогнозування доходів місцевих бюджетів. Наукові праці НДФІ. 2007. № 2. С. 3-14.
4. М'яковський А. І. Пріоритетні напрями бюджетної політики. Наукові праці НДФІ. 2010. Вип. 1 (50). С. 3-14.
5. Лисяк Л. В. Трансакційні витрати функціонування інституту бюджетної політики. Фінанси України. 2010. № 2. С. 27-35.
6. Панченко О. В. Інституційні засади програмно-цільового методу бюджетування. Наукові праці НДФІ. 2009. Вип. 3. С. 53-59.